Toreadoren.

Idyllisk Ballet i 2 Akter

af

August Bournonville.

Musiken komponeret og arrangeret af Edward Helsted.

Dekorationerne af Christensen.

Opført første Gang i November 1840.

Kjøbenhavn.

Forlagt af J. H. Schubothes Boghandel.

Græbes Bogtrykkeri.

Personerne.

José, Gjæstgiver.
Maria, hans Datter, trolovet til
Alonzo, Toreador.
Céléste, Solodanserinde fra Paris.
Mme **Finard**, hendes Moder.
Mr. **Arthur**, } rejsende Englændere.
Mr. **William**, }
Pedro, } unge Landsbyfolk.
Paquitta. }
En Gendarme.
Landsbyfolk, Opvartere, Gendarmer, Børn.

Solodans.

Zapatèado.
Jaleo de Xeres.
Polonaise.
Bolero à quatre.

Handlingen foregaar i en spansk Landsby paa Vejen til Madrid.

Første Akt.

Gaard og Have ved et Værtshus. I Baggrunden en Mur, der paa flere Steder er gjennembrudt og næsten overalt bedækket med Vinranker og Epheu. Udenfor Porten løber Vejen til Madrid og paa hin Side Vejen ses et herligt Landskab, der begrændses af fjærne Bjærge og en Bæk, der strømmer gjennem Ruinerne af en romersk Vandledning.

Eftermiddag. Gjæstgiveren José, der har travlt hjemme, har ikke villet tillade Pedro at bivaane den Tyrefægtning, der idag holdes i nærmeste By, og den lille Paquitta har foretrukket at blive hos Maria, hvis ængstlige Deltagelse forbyder hende at nyde Spaniernes Yndlingsskuespil, thi hendes Elsker Alonzo, den unge Toreador, vover sit Liv i den farlige Kamp; hendes Ønsker og Bønner omsvæve ham, og i de længselsfulde Øjeblikke skjænker Guitarren hende Trøst.

Maria og Paquitta sidde under en skyggefuld Platan, og Pedro ser fra Værtshusets Balcon ud over Vejen, om Vennerne ikke snart komme tilbage; han er fortrydelig over at maatte blive hjemme paa en saadan Dag, men da han ser Maria mismodig, giver han hende Blomster, for dermed at byde den sejrende Alonzo velkommen, og danser med Paquitta for at adsprede og opmuntre Maria.

Den lystige Zapatéado lokker José ud af Kjøkkenet; han glæder sig over Ungdommens Munterhed og omfavner sin Datter. Der høres Larm, den kommer nærmere. Det er Alonzo og hans Venner, der komme tilbage fra Festen. — Den vrimlende Skare har dannet sig til et Triumftog omkring den sejrende Toreador, der af unge Karle er løftet op og baaret paa Skuldrene, medens de dansende Klynger jublende tilvinke ham Hylding og Bifald. Arthur og William, to rige Esquirer, der have pareret for og imod Alonzo, ere fulgte med Mængden, og den muntre Mr. William, der har vundet sin melankolske Landsmands Penge, er ikke den sidste til at ytre sin Beundring. Alonzo iler i sin Elskedes Arme; alle ere indbudne til at forfriske sig og tilbringe en behagelig Aften hos José. — Imorgen venter dem en ny Fest, thi Maria og Alonzo skulle vorde et Par; Faderen fører dem omkring imellem Gjæsterne, der ved fyldte Bægere frembære de hjærteligste Lykønskninger. Maria, glad og beroliget ved at se sin Kjæreste komme uskadt tilbage, ønsker nu at erfare, hvorledes det er gaaet til ved den Tyrefægtning, som alle de andre have bivaanet; Alonzo er strax villig til at beskrive den, men hans Venner maa staa ham bi som Tilskuere i det af ham levendegjorte Billede af den Kamp, hvori han vandt Prisen. — Borde og Bænke ere opstillede i en Kreds som en udstrakt Arena; ved Porten forestilles en Barriere, og paa Husets Balcon troner Maria som Festens Dronning.

Mimisk Monolog.

Alonzo fremstiller de elegante Toreadores, der marschere over Arenaen, hilse Folket med Landserne, modtages med lydeligt Bifald, drappere sig med de røde Kapper, og tiltrække sig Damernes Beundring. Trompeten giver Signalet til Kampen, Taushed følger, alles Forventning er spændt. Tyren brøler indenfor sit Lukke, den tirres med Dolkespidse, Alonzo

viser hvorledes det vilde Dyr bryder sin Skranke, gjennemfarer Arenaen, støder med Hornene til alle Sider, opkaster Jorden med sine Fødder og standser midt i Kredsen, fraadende af Raseri. De lette Picadores anfalde Tyren tilhest og bibringe den med Landserne farlige Stød; en Hest styrter, Rytteren flyer forfærdet; andre Fægtere træde i Kredsen, hidse Tyren ved Synet af de skarlagens Kapper og spæge dens Sider med Kastespyd (smykkede med flagrende Baand); en Picador, der har udtømt sit Vaabenforraad og ser sig forfulgt af det martrede Dyr, flygter over Barrieren, hvor Folkets Haan straffer hans Feighed og Ubehændighed.

Nu fremtræder Alonzo som sig selv: Barrieren aabnes for ham og den tillidsfulde Matador svinger sin Kaarde til Tak for den glimrende Modtagelse, hvormed han hilses. Alle beundre den Anstand og Rolighed, hvormed han træder i Kredsen; Tyren styrter strax løs paa den røde Kappe — ved et eneste Spring undgaar Matadoren det dræbende Stød; — endnu et Anfald! — med Smil paa Læben sætter Fægteren sin venstre Fod mellem Hornene og kastes over Ryggen af sin rasende Modstander; — i en malerisk Stilling oppebier han det tredje Angreb, støder nu sin Kaarde i Tyrens Bringe, griber den om Hornene, tvinger den til Jorden og fælder den med sin Dolk.

Den Glæde, der begejstrer den hele Forsamling, er ikke længer Efterligning og aftalt Spil, men Virkelighed; stormende Bifald toner Sejerherren imøde: Maria kaster en Krands ned fra Balconen, Alonzo griber den, hæfter den paa sin Landse og løber Kredsen rundt under almindelig Jubel. Han skjænker den Guldkjæde, han har vundet, til sin Brud, og idet han henrykt omfavner hende, hilses han fra alle Kanter af hjærtelig Deltagelse.

Man hører Vognrullen og Pidskesmæld; — en Rejsevogn er kjørt ind i Baggaarden, José iler at modtage de Rejsende, og Gjæsterne flokke sig nysgjerrige ved Porten. — Det er to Damer: en yngre og en ældre, meget trætte, meget fornemme og temmelig misfornøjede med Herberget og det Selskab, der forefindes. Man viser dem al mulig Opmærksomhed og José besørger Logis og Forfriskninger. Damerne, der bemærke, at man her er forsamlet til en Fest, ønske ikke at den skal afbrydes, men give meget naadigen tilkjende, at de gjerne vilde overvære den; de unge Landsbyfolk ere noget tilbageholdne, men José befaler, at der skal danses, og strax sættes Guittarrer, Tambouriner og Castagnetter i Bevægelse.

Den unge Dame, der, siddende ved et Glas Limonade, kun af og til har værdiget de dansende et Øjekast gjennem sin Lorgnet, bliver mere og mere opmærksom ved den yndige Jaleo, som af Alonzo og Maria udføres med et elskende Pars hele Begejstring. Henrykt over de livlige Bevægelser, ler hun, klapper i Hænderne, springer op, og holdes kun ved den ældres Strænghed fra at kaste sig om Dansernes Hals; endelig kan hun ikke længer tilbageholde Udbruddet af sin Glæde, hun omfavner og takker Maria og Alonzo, og beder indstændigen om at maatte lære denne skjønne Dans. Alle forundres over, at en saa fornem Dame vil lære deres landlige Svingom, men hun finder den henrivende dejlig. Fra nu af ere alle de hoffærdige Nykker forsvundne, Dansen er hendes hele Tanke og om et Øjeblik vil hun vise sig for dem i sin sande Skikkelse. Hun løber ind i Huset, og den ene spørger den anden, hvem dog denne besynderlige Dame kan være? Alonzo finder hende meget elskværdig og glæder sig ret til at lære hende sin Yndlingsdans; Maria synes dog at det er rigtigst at det bliver hende, der skal undervise Damen; Alonzo modsiger hende, hun bliver paastaaelig; han driller hende, men deres lille Kjævleri afbrydes ved Damens Tilbagekomst.

Luftig som en Sylphide, i let, kort, hvid Kjole, svæver hun ind iblandt de forundrede Landsbyfolk; det er ikke mere den affekterte Frøken, men Mademoiselle Céléste, der rejser fra Paris til Madrid, og agter med sit Valgsprog: «Je suis la bayadère!» at rive alle Hjærter til sig. Den gamle Dame er hendes Moder, der nu forsager det stive Ceremoniel, og omringet af Piger og Koner glæder sig over Datterens Talent. — Forvandlingen har gjort det behageligste Indtryk paa de tilstedeværende. Célèste lærer El Jaleo og giver, for at gjengjælde Selskabets Venlighed, en Prøve paa sin Kunstfærdighed i den franske Dans. Alle ere henrykte over hendes Lethed og Gratie, de applaudere af alle Kræfter og udfylde Mellemrummene med Dans til Castagnetternes Klang. Célèste svøber sig ind i sit Shawl, tager med elskværdig Munterhed Afsked, og hopper ind i Huset, fulgt af Bifald og Beundring.

De to Englændere, der strax efter Fortællingen om Tyrefægtningen havde ladet sig servere Middagsmad i Værtshusets første Etage, ere fra Vinduet blevne opmærksomme paa Dansen i det Øjeblik, da Célèste lærte El Jaleo; de have været lutter Øje og den unge Danserinde har ved sin henrivende Kunst indtaget deres Hjærter. Mørket falder paa; enhver gaar til sik. Maria har lovet Alonzo en lille Samtale ved Jalousien, og Mr. William sidder endnu ved sit Bord, hensunken i dybe Betragtninger; pludselig springer han op med det Udbrud, at han aldrig i sit Liv har set en saa nydelig Pige; hans Hjærte er i Brand! han maa blive gal hvis hun ej bliver hans, og han har fast besluttet at tilbyde hende sin Haand.

Arthur kommer, aldeles tilintetgjort ved den Storm, hans Sjæl har maattet udholde; nu har han faaet Næring for sin Melankoli, og han hensmelter i Suk og Klage. De to britiske Kontraster meddele nu hinanden deres Følelser, og mærke snart, at det er for den samme Gjenstand; enhver af dem tror at besidde

Fortrinnet for sin Rival; det gaar fra Modsigelse til Spot, fra Spot til Vrede og næsten til Haandgribeligheder.

Alonzo kommer til sit Stævnemøde. Det er iaften sidste Gang, at han som Elsker skal staa udenfor Marias Vindue, imorgen fører han hende hjem som Brud! disse Tanker beskæftige ham, da Englænderne styrte hen imod ham og vælge ham til Voldgiftsmand. Han raader dem til at fri jo før jo heller, men en af Gangen. Ny Tvist om dette Punkt. — Terningerne maa afgjøre Fortrinnet og det er William, der atter faar højest Øjne; han er ubeskrivelig glad, men Alonzo, der har de Herrer lidt til bedste, trøster Arthur med at han nok vil stikke sin korpulente Modstander ud, — dog hvem er egentlig den udkaarede? Englænderne vide ikke hendes Navn, men en Melodi spøger dem i Hovedet — det er Jaleo de Xeres — det er netop den indtagende Skjønne, der dansede med Alonzo. — Med mig? — just med dig. — Spanieren, hvis Blod begynder at koge, betyder dem, at denne Pige aldrig skal tilhøre nogen af dem, men at han skal vide at tugte enhver, der vover at kaste sine Øjne paa hende. — Arthur og William lade ham forstaa, at deres Rigdom vel kan opveje hans Indvendinger. — Alonzo truer. — Englænderne sværge paa at de aldrig ville frasige sig den yndige Jaleodanserinde, — Toreadoren bliver rasende, Rivalerne byde ham Trods, den tirrede Elsker drager sin Dolk, Arthur løber efter Vagten, og William er i Livsfare, da Larmen kalder Husets Folk og Naboerne ud i Gaarden. — Det er umuligt at komme til en Forklaring, — og den arme Mr. William, der gjælder for en nedrig Forfører, er udsat for Mishandling af de forbitrede Spaniere. Vagten kommer med en temmelig vinbegejstret Gendarme i Spidsen; denne, i sin Iver for at arrestere Folk, griber i blinde flere, som han antager for de skyldige, og kommer endelig til William, der giver ham meget vægtige Argumenter for, at Alonzo har stræbt ham efter Livet. — Gendarmen putter Be-

viset i sin Lomme, og griber uden videre Toreadoren, der, uagtet Marias Bønner og Vennernes Modstand, føres i Fængsel under en almindelig Forvirring.

Anden Akt.

Morgengry. Mr. Arthur er allerede paa Færde, og aftaler med sine Folk, at de paa et vist Tegn skulle udføre hans Befalinger; de høre nogen komme og bortfjerne sig hurtigt.

En Flok unge Piger komme spillende og dansende ind i Gaarden. De bære Kurve med Blomster og opstille sig udenfor Célèstes Vindue. Det er Mr. William, der har samlet dem for at give den fremmede Skjønne en Morgenmusik, og derved paa en behagelig Maade at indlede sit Frieri. Mll. Célèste og hendes Moder træde overraskede ud paa Altanen. William forklarer, at al denne Festlighed gjælder den indtagende Kunstnerinde, og beder hende at træde ned for at nyde sin Triumf; men da hun kommer ud af Huset ere Pigerne forsvundne og William staar ene tilbage. Han nærmer sig nu med frygtsomme Skridt og fremstammer sin Kjærlighedserklæring. — Moder og Datter ere yderst forundrede, og Célèste beder ham at betænke, at „hun er kun en Bayadere." Men det er netop hendes Talent og Ynde, der har henrevet William, hans Udtryk blive mere lidenskabelige, Célèste kan næppe tilbageholde sin Latter, og Frieren udtyder denne Munterhed til sin Fordel; han træder frem med fornyet Mod, og tilbyder hende Haand og Formue. Mme. Finard formaner sin Datter til at overveje dette hæderlige Tilbud. William vover at gribe Célèstes Haand, og han ser sig allerede i Tankerne paa Vejen til England med sin Gemalinde. Hjemlige Melodier

foresvæve ham, han maa uvilkaarlig hoppe og danse. — De unge Piger komme frem af Skjulestederne, udtømme deres Blomsterforraad for Célèstes Fødder, og omringe i dansende Grupper den sværmende William, der knælende venter paa et Ja. Maria, fortvivlet over Alonzos Fængsling, iler hen til Célèste for at fortælle hende, at William er Skyld i hendes Brudgoms Ulykke. Hun overøser ham med Bebrejdelser, og han søger forgjæves at overbevise dem om sin Uskyldighed. Célèste befaler med Strænghed at Toreadoren øjeblikkeligen skal befries af sit Fængsel. Da først vil hun se til, om hun kan give et afgjørende Svar. Dette Haab opflammer den forelskede Englænder; han lover at føre Alonzo tilbage, om end hans Frihed skulde koste tusind Pund; han sender Pigerne i Forvejen, beder Maria at være ved godt Mod, kysser Célèste paa Haanden, omfavner Svigermama, og iler afsted paa Glædens og Kjærlighedens Vinger.

Célèste og hendes Moder anstille Betragtninger over de nye Forhold, hvori de nu skulle indtræde. Marias Taknemlighed over den Deltagelse, Célèste har vist for Alonzo, er ligesaa stor som Danserindens Glæde over den Rang og Rigdom, der nu skal blive hendes Lod. José lykønsker den unge Dame, og haster afsted med sin Datter for at møde den befriede Alonzo. Mme Finard ordner Blomster i en stor Kurv, medens hendes Datter hilser ad Maria og José. Arthur træder frem i Forgrunden og giver sin Nærværelse tilkjende ved et dybt Suk; Célèste bliver ham var og gaar over paa den modsatte Side. Arthur og hans Lorgnet følger hende. Hun bliver bange, kalder paa sin Moder, og søger at undgaa den sære Person; men han følger ufortrødent Damernes Fjed, med Lorgnetten fæstet paa Célèste, og bestandig udstødende stærkere Sukke. Hun bliver endelig utaalmodig, vender sig om og beder ham at gaa sin Vej. Arthur udtrykker i Korthed sin Lidenskab og forklarer sine Hensigter. Moderen tager Ordet og beder

Englænderen at befri dem fra sin Paatrængenhed. Arthur tager aldeles ingen Notice af den gamle Kone, men henvender sig direkte til Datteren. Mme Finard, opbragt over hans liden Opmærksomhed, tømmer i Hast den store Kurv, og giver den til sin Datter, der forgjæves har søgt at blive den besværlige Herre kvit. Céléste overrækker ham den med en dyb Hilsen. Frieren forstaar ikke strax denne uheldige Allegorie, men mærker snart, at det gjælder et formeligt Afslag. Hans Fortvivlelse kjender ingen Grændser, han truer med at dræbe sig, dersom han ikke finder Bønhørelse. Damerne vise ham bort med Foragt og ville fly, men han standser dem, kaster sig for Célèstes Fødder, fremdrager en Pistol og sætter den for sin Tinding.

Den forfærdede Célèste falder i Afmagt. Moderen kaster sig over hende, og Arthur — sætter ganske koldblodig Hanen i Ro, putter Pistolen i Lommen og klapper tre Gange i Hænderne.

Hans Vogn kjører frem, Kudsken og Jockeyen gribe paa deres Herres Vink Mme Finard, Arthur tager den besvimede Célèste paa sine Arme, og uagtet en haardnakket Modstand fra Moderens Side, bringes baade hun og Datteren op i Vognen, og alt er færdig til en fuldstændig Bortførelse, da i samme Øjeblik William styrter til, standser Hestene og sammenkalder den hele Skare, der kommer tilbage med Toreadoren. En frygtelig Forvirring opstaar, Mme Finard raaber om Hjælp, William banker Kudsken og Jockeyen, Værten forlanger sine Penge. Arthur, overvældet af sit Uheld, er bestormet fra alle Kanter med Trudsler og Forbandelser; Kvinderne flokke sig om den afmægtige Dame, og Mandfolkene have al deres Umage med at holde de forbitrede Rivaler fra Haandgribeligheder. Det lykkes endelig Maria at bringe Célèste til Samling igjen. Larmen ophører, og det er Danserindens Valg, der skal løse Knuden. Williams Munterhed og Hjærtelighed, hans tidligere

og bedre udtænkte Frieri, hans Hurtighed i at forhindre Bortførelsen, og især Alonzos Befrielse, have givet ham væsentlige Fortrin for hans Medbejler; Céléste skjænker ham sin Haand, Moderen velsigner Pagten, og Arthur, fattet i sin Skjæbne, udbeder sig den Trøst, da nu engang hans Ekvipage er forspændt, at maatte selv kjøre dem til Madrid.

Alt er nu bragt i Orden, ingen Sky formørker Alonzos Bryllupsdag, og de glade Gjæster lykønske begge Parrene. William er i den syvende Himmel, og giver José en betydelig Foræring til Medgift for de unge Brudefolk. Céléste, der nu forlader Theatret, og med en Slags Vemod siger sin flygtige Kunst Farvel, ønsker endnu engang at se Spaniernes smukke Danse. De letteste Par udføre paa hendes Begjæring den livfulde og gratiøse Bolero, og under en Runddans, der gløder af Munterhed og Ungdomsild*), stige de Rejsende til Vogns, og forlade dette Sted, hvor de bestandig skulle mindes Toreadoren og hans Brud.

*) Strauß's Jugendfeuer.

